

Hvor kommer vi fra, og hvor er vi på vej hen?

KPI blev til som næstsidste skud på stammen af en evangelisk-luthersk og bibeltro selvbesindelse, som rundt regnet tog sin begyndelse med KFS' oprettelse i 1956. Herefter kan nævnes oprettelsen af BLR (1966), MF (1967), LFKF (1971), DBI (1972). Måske kan man også nævne IMU i 1979 og Retten til Liv i 1993. Og så kom der to efternølere: **KPI (1998)**, ELN (2006).

Oprettelsen af KPI

Alting begyndte selvfølgelig ikke med oprettelse af KFS etc. Mange har i tidens løb gjort noget på den religionspædagogiske front: Danmarks Lærerhøjskole (med den navnkundige professor K.E. Bugge), de grundtvigske, frikirkerne, den katolske kirke. Kristne seminarier: Haslev, Århus, Nr. Nissum m.fl.

Men den kristne profil blev svækket op igennem 1900-tallet.

Det blev fremvæksten af de kristne friskoler, der blev en katalysator for at gøre noget for *tænkningen* på det kristen-pædagogiske – eller religionspædagogiske – felt på bibeltro, evangelisk-luthersk grund. For religionspædagogisk *praksis* havde længe været på banen, fx i missionsforeningernes børne- og ungdomsarbejde.

Tanker om at gøre noget for læreruddannelse og for mødet mellem kristentro og pædagogik rumlede i *Landsforeningen til oprettelse af kristne friskoler mv. (LFKF)* siden begyndelsen i 1971.

I 1978 åbnede *Den kristne Lærerhøjskole* (DKL) med den tidligere LFKF-formand, Otto Mortensen som rektor. Der var 17 studerende på det første hold. DKL fik imidlertid allerede i 1979 et alvorligt knæk, da samarbejdet med LFKF brød sammen, og ni af de studerende forlod uddannelsen. DKL kørte videre på nedsat kraft. I 1984 døde Otto Mortensen, hvorefter DKL frem til nedlæggelsen i 1994 fik færre og færre aktiviteter.

Også på Det kristne Gymnasium (KG) i Ringkøbing, som blev oprettet i 1979, havde man i vedtægterne lagt til rette for et kristent skolecenter, som kunne rumme læreruddannelse. Men skønt der har været gjort forsøg på det, er et sådant center ikke blevet realiseret i KG's regi.

Undervejs kom der impulser fra Norge, især fra Norsk Lærerakademi, som blev oprettet i 1968; men også fra IKO, der blev etableret kort efter krigen.¹

Også i LFKF's bestyrelse blev der arbejdet med det, som fra 1986 blev kaldt "et kristent pædagogisk institut". I stedet for at etablere et *alternativ* til de eksisterende

¹ KFS og LFKF gjorde noget for de kristne lærerstuderende i fællesskab via *Pædagogisk Udvalg for Lærerstuderende* (PULS) fra ca. 1989 til 1998.

læreruddannelser, så man det som mere realistisk og nyttigt med en *supplerende* institution, der kunne sætte ind på nøgleområderne i krydsfeltet mellem den kristne tro og opdragelse/undervisning/forkyndelse.

Da jeg i 1989 blev ansat som pædagogisk sekretær i LFKF, blev det en af mine opgaver at undersøge, om et sådant institut kunne etableres. LFKF's naboorganisationer og de lærerstuderende, der var tænkt som primære brugere, bakkede op om initiativet, men LFKF's medlemsskoler – de kristne friskoler – gjorde ikke.

Derfor blev planerne om KPI fra 1995 videreført af en arbejdsgruppe, som lå *uden for* LFKF (som i mellemtiden var kommet til at hedde FKF, Foreningen af Kristne Friskoler). På det tredje arbejdsgruppemøde stiftedes KPI den 25.04.1998 som et selvstændigt institut med nær kontakt til en række naboorganisationer.

Det KPI, der blev stiftet, var derfor ikke blot for de kristne skoler eller kun for de lærerstuderende. Især børne- og ungdomsarbejdet kom med: DFS, IMU, LMBU, ELMBU og KFS. Senere fri- og valgmenighedernes børne- og ungdomsarbejde. Desuden MF, DBI, BLR samt Agape og IMs Familiearbejde samt de senere år BUO.

KPI's virke blev rettet mod hjem, skole, studerende, menighed, herunder det frivillige børne- og ungdomsarbejde og – i mindre omfang – daginstitutionerne.

KPI's DNA

I forbindelse med det lederskifte, som nu sker i KPI, er det nyttigt at spørge: Hvad er KPI's DNA? Det er især vigtigt for et lille institut med pt. kun én ansat på det pædagogiske felt.

Det har jeg tænkt en del over de sidste måneder. Lad mig nævne seks punkter:

1. Evangeliet om Jesus Kristus som frelser og herre for tid og evighed.

Var jeg tvunget til kun at nævne én ting som KPI's DNA, ville det være dette. Kampen for evangeliet til børnene, de unge – og voksne. Og det i dobbelt forstand: Det er budskabet *til* mennesker, men det er også grundlaget *for* alt det, vi skal gøre på det formidlingsmæssige område.

Der er megen jeg-og-vi-kristendom for tiden, synes jeg. Hvad Gud vil gøre og bruge os til? Der er til gengæld for lidt *hvile i evangeliet* i vores tid, for jeg-og-vi-kristendom gør mennesker trætte. *Evangeliet om Jesus Kristus* gør mennesker frie.

For tid og evighed – også evighed. Vi mangler evighedsperspektiv, ikke blot i vores samfund, men også i vores kirkelige arbejde. Det dokumenterede vores undersøgelse, der var grundlaget for *Projekt god forkyndelse*. Jeg sigter ikke primært til vækkelsesforkyndelse om frelse og fortabelse. Men "blot" til dette, at der er evighed i vores formidling. Hvis det er sandt – og det er det – at vi lever 30, 60 eller 90 år på denne jord, hvorefter der følger en evighed med en dobbelt udgang, så afspejler

vores formidling ikke i tilstrækkelig grad det forhold. Jesus kom for at frelse og for tid og evighed.

Og så er han frelser og herre. En god og nådig herre. Men dog HERRE. Derfor hører efterfølgelsen og discipelskabet med til pkt. 1.

Dét er KPI's primære DNA. Sine qua non. Uden det ... ingenting.

2. En åben evangelisk-luthersk grundposition

Værdierne i dette punkt er for store til at undlade dem. Men det bør være en *åben* grundposition ... ikke en evangelisk-luthersk profil, der lukker sig om sig selv. En position, der stolt og glad for alt det guld, som det evangelisk-lutherske har givet os, kan møde andre kristne.

Konkret gav det sig udtryk i *Katekismusprojektet*. Fire eksempler:

- A. Punkt 1, som jeg netop har nævnt.
- B. *Nådemiddelkristendom*. Ja, mennesker kan få billeder, drømme og overnaturlige erfaringer. Men det grundlæggende og trygge er, at Gud meddeler sig til os i dåben, nadveren og Ordets forkyndelse. Det er her stor religionspædagogisk konsekvens. Tænk fx på barnedåben som det enorme evangelium, den er.
- C. *Guds to virkemåder i verden*. (Ofte kaldet "de to regimenter"). Det har stor religionspædagogisk betydning. For det handler om forholdet mellem det menneskelige og det åndelige. Forholdet mellem teologi og pædagogik. Derfor har jeg altid distanceret mig til tanken om en *kristen pædagogik* (sammenblanding) OG til Grundtvigs bonmot: *troen er ingen skolesag* (adskillelse).
- D. *Et syn for faldets store konsekvenser*. Det er *realismen*, jeg finder så vigtig. Ikke en sort og livsdræbende pessimisme i opdragelsens rum, men heller ikke en naiv optimisme. *Den befriende arvesynd*, som fastholder os til jorden, ikke det himmelblå. Jeg har set mange lig i lasten i hos *kristne* mennesker og i *kristne* fællesskaber. *Alle* vi mennesker fejler og falder. Kun Gud er den virkelig gode.

3. Bibeltroskab

Her skilles vandene i forhold til en del teologi og religionspædagogik i folkekirkeligt regi. Jeg har haft gode kontakter og stor glæde af kontakter og samtaler med folk fra først *Folkekirkens Pædagogisk Institut*, senere *Teologisk Pædagogisk Center* og nu *Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter*. Men det er nødvendigt med et (lille) pædagogisk institut som modpol til den enorme teologiske bredde, folkekirken repræsenterer.

Men vores bibeltroskab er de sidste 25 år blevet udfordret fra en overraskende kant. Der er sket det, siden Niels Ove Vigilius m.fl.

formulerede bibelsynspositionen i 1950erne til 70erne, at vi har fået en anden religion tæt på, som også er meget skrifttro. Islam. Vi har brug for at formulere os anderledes. Jeg bruger fx ikke længere ordet fundamentalist om mig selv og mine meningsfæller. Vi har brug for at fremhæve Heb 1,1-2: "Mangfoldige gange og på mangfoldige måder har Gud i fortiden talt til fædrene gennem profeterne, men nu ved dages ende har han talt til os gennem sin søn"

Det førte til, at da vi dristede os til – i *Katekismus Updated* – at tilføje et afsnit om Guds ord, så formulerede vi os sådan:

Hvad er Gud ord? *Det er Guds tale til os ved sin søn, Jesus Kristus og ved sine profeter og apostle i Bibelen.*

Vi skal ikke spille bibeltroskab og Kristustroskab ud imod hinanden, men det er Jesus, der er vores *personlige frelser og herre*, ikke bogen.

4. Et kristent menneskesyn

Et kristent menneskesyn samler sig om de fire begreber: Skabt, faldet, opretholdt og genløst. Det er uhyre vigtigt for religionspædagogikken. Det giver fx dyb mening at opdrage børn, undervise i skolen og drive daginstitutioner med den begrundelse, at Gud vil opretholde verden.

Det mest livsbekræftende og inspirerende. Tre konkrete udtryk:

- A. *Åndsfriheden* udspringer af vores menneskesyn (og af tanken om, at vi lever på to arenaer, som dog er nært forbundne: Samfundsarenaen og menighedsarenaen). Fordi alle er lige meget værd, og fordi vi ikke kan og bør tvinge til tro, går vi i brechen for modparters ret til åndelig frihed. Vi forfølger åndsfrihedens to ledetråde: (1) Frihed for alt af ånd, (2) vi kæmper for vores værdier med ordet, argumentet, omsorgen, forbønnen, sangen, fællesskabet og andre åndelig midler.
- B. Lige i halen på den position indebærer et kristent menneskesyn også, at vi ønsker at opdrage, undervise, forkynde og vejlede *med respekt*. *Påvirkning med respekt* er en vigtig del af KPI's DNA.
- C. Vi er skabt som *to køn*. Vi anerkender, at der findes et udtrykt og et oplevet køn, men det biologiske er det definerende. Vi anerkender også, at der findes nogle få af vores medmennesker, som kæmper med deres kønsidentitet. Dem vil vi vise kristen omsorg for, men kønnet er en gave fra Gud. Ikke noget, vi skal tilkæmpe os. Mens kønsrollerne og kønsudtrykkene er mangfoldige.

Så også her i en højaktuel debat kommer vores menneskesyn os til hjælp. Og det betyder meget for, hvordan vi taler med børn og unge om krop, køn og sex.

5. Kristen virkelighedsforståelse

Ikke alt kan rummes i et kristent *menneskesyn*. Derfor hører også en kristen *virkelighedsforståelse* til vores DNA. Som et korrektiv til såvel fordums modernisme, som nutids postmodernisme.

Modernismen havde en overophedet tro på den menneskelig formåen, hvad enten det var videnskabens tro på at kunne forstå og fikse alting eller det var politiske systemers tro på egen overlegenhed. Et kristent menneskesyn var et vigtigt korrektiv. Mennesket er ikke Gud. Pust jer ikke op.

Postmodernismen lider – hele dens opgør med modernismen til trods – af samme grundskade. Mennesket tiltror sig selv en position, hvorfra det skaber virkeligheden. Men det er ikke sandt. Noget er essentielt. Noget er, som det er, fordi Gud har gjort det. Jeg går i brechen for en kristen essentialisme – som også giver plads for, at meget er konstrueret og subjektivt. Alt er ikke relativt, men meget er!

6. En tæt forbindelse mellem pædagogisk teori og praksis

En pædagogisk *tænkning-og-praksis*, som vokser fra disse fem punkter hører også til KPI's DNA. Ikke praksis uden teori. Ikke teori uden praksis. KPI er ikke en materialecentral, men heller ikke et pædagogisk elfenbenstårn.

KPI skal ikke bare kunne *teorierne* om formidling, men også selv kunne formidle.

Selvfølgelig skal der kunne lægges forskellige snit mellem praksis og teori. *Hvor mange* materialer skal KPI være med til at udvikle? Hvor meget krudt skal der bruges på at skrive *bøger* om teorien? *Men begge dimensioner skal altid være synlige eller i spil.*

Det har KPI søgt at udfolde under min ledelse i godt 22 år. Men det kunne have været gjort på andre måder. I hvert skal det gøres anderledes i den kommende tid.

For det hører IKKE til DNA-et, om KPI's virke retter sig imod lærere, pædagoger, præster eller forældre. Desuden er mange detaljer overladt til vor vurdering. Et eksempel: Min bog *Tid til børn* (som glædeligvis er udkommet i 5. udgave i år) udløber snart på datostemplet – mine andagtsbøger gør det nok lidt senere ...

Det hører ikke til DNA-et, hvor skal snittet fx lægges mellem:

- KPI's engagement i "den åndelige regimente" og i "det verdslige"?
- Hvor stor plads skal åndsfriheden vies?
- Hvordan skal KPI gå ind i kønsspørgsmålet?

Hvad er der brug for i fremtiden?

”Det er svært at spå, især om fremtiden”, siger Storm P. Lad mig alligevel driste mig til at give tre bud på, hvad der er brug for i fremtiden, og som KPI bør prioritere:

1. At adressere evangeliet om Faderen, Sønnen og Helligånden til en generation, som Chr. Hjortkær² har sat labels på: De lider ikke under fortiden mange forbud, men under *nutidens ekstreme mængde af påbud*. Sagt med teologsprog: Mange børn og unge sukker under kravenes (lovens) tunge åg. Evangeliet om Den treenige Gud passer som hånd i handske til dem – hvis vi får det appliceret ind i deres liv og hverdag.
2. At være både fleksibel og fast i den aktuelle situation, hvor det i hvert fald til dels er blevet ”in” at tro og at sige, man er kristen og/eller kommer i kirke. Vi skal på den ene side glæde os over dette og knytte til ved det; men vi skal på anden side ikke være naive. For flere centrale anliggender mangler ofte i tidens positivitet over for kirke, tro og kristendom. Vi skal også lytte efter *og påpege*, hvad der *ikke* siges:
 - Hvor tydelig er talen om Jesus som frelser?
 - Hvor tydelig er evighedsvinklen?
 - Hvor tydelig er kaldet til efterfølgelse?
 - Hvor tydelig er realismen omkring faldet?
3. Vi skal have ”genopfundet” det forpligtende fællesskab, som modspil til en grasserende (kristen) individualisme. Det er et kæmpe stort – men vigtigt – punkt, som jeg selv har pippet ganske lidt om i min bog fra 2020: ”Ethvert menneske er en halvø” ...

Må I, der skal rulle videre med KPI få visdom til at føre DNA-er videre, men ikke være traditionalister og konservative på den dumme måde.

Og så vil jeg pointere: Glem ikke *bønnen*. Bønnen er det måske vigtigste redskab i al form for åndskamp – og KPI er sat i verden for at deltage i den altid standende åndskamp. Men arbejdet – sliddet, det lange seje træk, den trælse administration – må heller aldrig forsømmes. Gud svare faktisk ofte på bøn gennem vores arbejde!

Ore et labore. Bed og arbejd.

Gud i vold. TAK!

² *Utilstrækkelig. Hvorfor den nye moral gør de unge psykisk syge*. Forlaget KLIM 2020